

WYŻSZA SZKOŁA EKONOMII, PRAWA I NAUK
MEDYCZNYCH IM. PROF. E. LIPIŃSKIEGO W KIELCACH
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ

«НАУКОВИЙ ПРОСТІР ЄВРОПИ»

Статті та тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів, практичних працівників, молодих учених та студентів

28-29 квітня 2021 р.
ВІННИЦЯ

УДК 001:167.7

Н 34

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації.
Серія ВЦ № 794-152-р від 23.09.2010р.

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького кооперативного інституту.
Протокол № 7 від 24 березня 2021 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова редакційної колегії: Драбовський А.Г., д.е.н, професор, почесний ректор Вінницького кооперативного інституту;
Заступник голови редакційної колегії: Драбовська В.А., к.ф.н, в.о. ректора Вінницького кооперативного інституту;
Члени редакційної колегії: Waldemar Cisowski, д.с.н, декан факультету права та безпеки Вищої школи економіки, права та медичних наук ім. проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща);
Білецька Н.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту, проректор з науково-методичної роботи Вінницького кооперативного інституту;
Мазур Г.О., к.е.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Вінницького кооперативного інституту, директор Фахового коледжу економіки і права ВКІ;
Морозова Л.П., д.ф.н., професор кафедри економічної теорії, фундаментальних та соціально-гуманітарних дисциплін Вінницького кооперативного інституту;
Петренко М.І., д.е.н., професор кафедри фінансів, обліку та аналізу Вінницького кооперативного інституту;
Іванюта П.В., д.е.н., професор кафедри менеджменту Вінницького кооперативного інституту;
Петренко В.І., к.і.н., доцент кафедри права Вінницького кооперативного інституту;
Мацера С.М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту Вінницького кооперативного інституту;
Ткачук Н.П., спеціаліст вищої категорії Фахового коледжу економіки і права ВКІ;
Технічний секретар: Рябченко Г.В.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст статей і тез, матеріали друкуються в редакції і мовою авторів.

У збірнику вміщено публікації науковців, викладачів, практичних працівників, молодих учених та студентів, які взяли участь у роботі Міжнародної науково-практичної конференції, в якій висвітлено проблеми, перспективи, інновації сучасної науки.

Науковий простір Європи статті та тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції науковців, викладачів, практичних працівників, молодих учених та студентів, м. Вінниця, 28-29 квітня 2021 р.: [тези, статті] / ред.кол.: Драбовський А.Г. [та ін.]. – Вінниця: Вінницький кооперативний інститут, 2021. – 198 с.

Видається в авторській редакції.

© Вінницький кооперативний інститут

Талхадов Юнаді, Ковальова К.Л. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ОЧИМА СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ	37
Помазанова О.І., Ткачук Н.П. ІНТЕГРАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАУКОВИЙ ПРОСТІР.....	41
Грига Н.В., Шахіна І.Ю. ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗПТО.....	43
Желтухіна Л.А. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ.....	46
Шмагельська М.О., Павлюк В.А. ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН.....	50
Слободиська О.А. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЗА КОРДОНОМ.....	53
Степурко Д.С., Красовська Л.В. СПОСОБИ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	55

СЕКЦІЯ 14. Психологічні науки

Люта Х.Р. АКТУАЛЬНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ДО ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ.....	57
Мішкулинець О.О. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	62
Мельников Д.О., Шньорко В.М. ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ В НАВЧАННІ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ.....	65
Морозова Л.П. СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	68

СЕКЦІЯ 15. Соціологічні науки

Олійник Г.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	70
Головіна Л.М. ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСОБЛИВИХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ..	73

Олійник Г.М.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи,
спеціальної освіти і менеджменту
соціокультурної діяльності
Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На сучасному етапі розвитку нашої країни відбуваються значні соціально-економічні, політичні та культурні зміни, що призводять до загострення суспільних протиріч, переосмислення цінностей, норм і законів моралі.

Вивчення та аналіз сучасних наукових праць дає підстави розглядати проблеми становлення поліетнічного суспільства як цілісний, багаторівневий, ієрархічний, взаємозалежний, детермінований, відкритий процес у його постійному розвитку й саморозвитку. Інакше кажучи, однією з важливих умов розгляду цієї проблеми виступає системний підхід. В цьому разі він є підґрунтям для організації та впровадження в практику етнокультурної компетентності населення в умовах поліетнічного середовища. Тому в науково-педагогічній літературі поліетнічне середовище розглядають в основному як соціальне оточення, що складається з представників різних етнічних груп та націй, які компактно мешкають на певній території [1].

Категорію «поліетнічне середовище» вивчали І. Бех, О. Гуренко, Е. Койкова, В. Кондратська, О. Надибська, Т. Стефаненко, О. Чебан, Є. Яковенко-Глушенкова, К. Юрева, Н. Якса. Поліетнічність як основа гармонізації суспільного буття розглядається в дослідженнях О. Болдецької, О. Гуренко, Ю. Римаренка, та інших.

Поліетнічне середовище являє собою єдність сутності та існування людини і націй, матеріальних і духовних чинників життєдіяльності представників різних народів у певному соціальному просторі й часі, в певних конкретно-історичних і географічних умовах, які формують людину як суб'єкта етнічної самосвідомості та культури, через яку відбувається привласнення загальнолюдської культури. Воно включає в себе безпосереднє оточення особистості.

Крім цього, людям, що перебувають в поліетнічному середовищі, властива велика інтернаціональна активність, у них більше друзів серед інших національностей, зростає інтерес до міжнародних акцій, розвиваються товариськість і доброзичливість по відношенню до тих, що оточують незалежно від їх національної приналежності. Члени поліетнічних суспільств повинні усвідомлювати, що різноманітність культур як віддзеркалення різноманіття шляхів людського розвитку вже само по собі цінно, оскільки збагачує існування людства, надає йому можливості для вибору в житті і діяльності варіантів (різноманіття зовнішнього вигляду, засобів і форм спілкування, способу господарювання, задоволення творчих потреб, видів державного пристрою і так далі).

Поліетнічному суспільству властиві такі якості, як: підвищена здібність до адаптації; наявність здорової конкуренції, необхідної для суспільства, що динамічно розвивається; широкі можливості для вибору життєвого шляху. Поліетнічне середовище, будучи свого роду способом існування, діяльності і спілкування людей різних націй і народностей, включає безпосереднє оточення особистості і є єдністю суті і існування людини і націй, матеріальних і духовних чинників життєдіяльності представників різних народів в певному соціальному просторі і часі, в певних конкретноісторичних і географічних умовах [7].

Метою статті є розкрити особливості професійної діяльності соціального працівника в поліетнічному середовищі.

Останнім часом у межах соціальної роботи, особливої актуальності набувають важливі проблеми полікультурного соціуму: етнокультурне відродження, позитивне міжнаціональне спілкування, віротерпимість, етнічна толерантність та інші. До їх вирішення залучаються соціальні працівники та соціальні педагоги, постійно співпрацюючи із представниками різних національностей (національні меншини, мігранти, біженці тощо), надаючи їм посильну соціальну допомогу, створюючи умови для посильної соціальної адаптації у новому полікультурному середовищі та попереджаючи виникнення етнокультурної маргінальності й міжнаціональних конфліктів. Проте, як свідчить соціально-педагогічна практика, соціальні працівники не завжди готові до полікультурної діяльності.

Готовність до професійної діяльності соціального працівника в поліетнічному середовищі ми визначаємо як інтегративне особистісне і соціально-психологічне утворення, що являє собою єдність ціннісного відношення до соціальної роботи в поліетнічному середовищі і професійні знання, вміння та навички в даній галузі. Динамічну структуру цього утворення складають такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-пізнавальний та операційно-діяльнісний.

Організаторські вміння, котрими оволодіє соціальний працівник у підготовці до роботи в поліетнічному середовищі, допоможуть спеціалісту організувати життєдіяльність клієнта в конкретному поліетнічному просторі; залучити громадськість, спеціалістів різних закладів і установ (на регіональному і всеукраїнському рівнях) до вирішення етносоціальних проблем клієнта; організовувати, планувати і контролювати роботу, вести чіткі, лаконічні, вірні записи щодо змін у поведінці клієнта (представника конкретної етносільноти), помічати своєчасно особливості та характер перебігу цих змін відповідно до етнопсихологічних особливостей одиниць спільноти.

Соціальний працівник з високим рівнем готовності до професійної діяльності в поліетнічному середовищі та конкретному полікультурному просторі володіє розвинутою системою знань в даному напрямку, характеризується стійкою орієнтацією на цінності та норми певного соціокультурного поля, усвідомлює моральні аспекти такої діяльності; орієнтований на активну і творчу працю в обраній галузі, на етичні норми та стереотипи спілкування з клієнтом – одиницею певної етносільноти, чітко орієнтований на постійне професійне самовдосконалення власного „Я”[4, с. 68].

Спеціаліст з достатнім рівнем готовності характеризується усвідомленням важливості соціально-педагогічної діяльності в поліетнічному середовищі, визнає необхідність такої діяльності, можливість професійно-етичного розвитку; визнає моральний аспект практичної діяльності, необхідність професійної допомоги клієнту при розв'язанні етносоціальної проблеми; визнає цінності гуманістичної етики в міжетнічному спілкуванні, але не відчуває потреби щодо вивчення ціннісно-нормативного змісту культури етносільноти, з якою взаємодіє.[5, с. 111].

Цей рівень характеризується достатньою активністю соціального працівника в оволодінні знаннями щодо закономірностей функціонування етнокультури в певному просторово-часовому полі, її ролі в процесі соціалізації особистості, особливостей етичних норм та цінностей різних етнокультур; наявні необхідні для даної практичної діяльності вміння і навички.

У вдосконаленні професійних якостей він займає активну позицію, проте певна чітка система самовдосконалення відсутня, все робиться від випадку до випадку. Середній рівень готовності спеціаліста до професійної діяльності в поліетнічному просторі характеризується нестійкими орієнтаціями щодо важливості соціально-педагогічної діяльності в просторі культури певного етносу. Необхідність такої роботи соціальним педагогом визнається, але відсутній моральний аспект діяльності. Побудова міжетнічного спілкування на етичних нормах та стереотипах не розглядається як необхідна умова успішної взаємодії в практичній діяльності. Спеціаліст усвідомлює значимість

професійно-етичного самовдосконалення лише теоретично. Знання щодо соціально-педагогічної діяльності в поліетнічному середовищі не мають певної системи, мають накопичувальний характер, тому й не стають в нагоді при розгляді проблем клієнта – носія певної етнокультури. Активна моральна позиція в практичній діяльності проявляється досить рідко. Відсутній і творчий підхід до вирішення етносоціокультурних проблем клієнтів. Наявність окремих умінь і навичок не завжди достатня для моделювання ситуації розвитку особистості клієнта в конкретному поліетнічному середовищі. Вміння вивчати клієнта і аналізувати його проблему у взаємозв'язках з етносоціокультурним оточенням розвинуті досить слабо.[6, с. 17].

Соціальний працівник з низьким рівнем спрямованості на діяльність в поліетнічному середовищі характеризується відсутністю такої спрямованості. Він не усвідомлює специфіки професійної діяльності в полікультурному просторі, не вникає в ціннісно-нормативний зміст культури. В практичній діяльності не проявляє творчості, активності. Під час вирішення етносоціальних проблем дотримується пасивної моральної позиції. Відсутність професійних знань, умінь і навичок діяльності в певному полікультурному регіоні не дозволяє такому спеціалісту орієнтуватися в етносоціальних проблемах. [8, с. 115].

Так, охарактеризувавши складові готовності соціального працівника до професійної діяльності в поліетнічному просторі та полікультурному регіоні, ми можемо скласти орієнтовну професіограму спеціаліста, що практикує в поліетнічному середовищі [3, с. 133].

Це особливо важливо в час, коли етнокультурна проблематика виходить на широкі обрії інтересів науковців, коли спостерігається прагнення спільнот пізнати своє коріння, особливості свого буття, щоб вірно моделювати майбутнє, не повторюючи помилок минулого. Щоб ввійти достойно в світову спільноту, потрібно пізнати своє "Я", зрозуміти собі подібних, навчитись порівнювати себе з представниками інших етноспільнот, бачити і в них таку ж неповторність та унікальність [2, с. 82].

Висновок. Отже, на сучасному етапі проблема поліетнічної підготовки майбутніх соціальних працівників є актуальною і нерозв'язаною остаточно.

Список використаних джерел

1. Березюк О. С. Формування етнокультурної компетентності особистості в системі професійного навчання / Березюк О. С. // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 35. – С. 37-41.
2. Гарашкина Н. И. Подготовка социального работника: диагностика профессиональной компетентности // Социальная педагогика. Деловой журнал для социальных работников и педагогов. – 2003. – №4. – С.81-84.
3. Гуренко О. І. Соціальна робота у поліетнічному суспільстві / Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 5. – Ч. 1. – С. 133-137.
4. Готовність соціального педагога до професійної діяльності в етнокультурному середовищі / Маєвська Л.// Педагогіка і психологія професійної освіти – 2009р., – N 1, – С. 68-76
5. Гуренко О. І. Формування етнокультурної компетентності майбутніх педагогів / О. І. Гуренко // Зб. наук. пр. – Київ – Запоріжжя, 2004. – Вип. 30. – С. 110-116.
6. Етнічні засади етичної підготовки майбутніх соціальних працівників / Іщук С. В. // Матеріали регіонального науково-практичного семінару за ред. проф.Терещука Г. В. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 177 с.
7. Коваль Т. В. Формування готовності майбутніх учителів школи першого ступеня до роботи з батьками в поліетнічному середовищі: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Коваль Тетяна Василівна. – Київ, 2015. – 291.
8. Розвиток особистості в полі культурному освітньому просторі. Збірка матеріалів Міжнародного конгресу – IV Слов'янські педагогічні читання. – Черкаси: Вид-во ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2005. – 338 с.